

Nämnden för
Statligt Stöd till Trossamfund

Åsa E. Hole

Tel.08-453 68 72

Dnr 4.4/397(15)

Till
Kulturdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Ert diarienummer: Ku2015/02346/KL

Yttrande över remiss av Riksantikvarieämbetets rapport Översyn av regelverket om de kyrkliga kulturminnena

Nämnden för Statligt Stöd till Trossamfund (SST) har anmodats att yttra sig över rubricerat ärende.

Sammanfattning

SST anser att det är olyckligt att lagen inte tillåts gälla för alla trossamfunds fastigheter, de som har samma historiska och arkitektoniska attribut samt betydelse för dess brukare, men inte samma ägare. Att lämna därhän alla de kulturhistoriska fastigheter som vårdas och värnas av andra trossamfund är orimligt eftersom tillämpningen av lagen då inte förankras i kulturhistoriska värden utan fastighetsvärdering för endast en kategori av byggnationer. SST kan endast beklaga att man i denna översyn inte fick i uppdrag att också göra en sådan översyn av Lagen om kulturmiljö och föreslår att detta sker snarast möjligt.

Inledning

I kapitel 5 analyseras vissa konsekvenser gällande kulturhistoriska fastigheter tillhörandes eller tidigare tillhörandes Svenska kyrkan. Bland de konsekvenser som nämns tas aspekter av kyrkorummets vikt som traditionsbärare i människors liv upp:

Det finns nämligen även en rad kvalitativa aspekter som också bör beaktas och dessa är till sin natur långt svårare att fånga då de inte låter sig beskrivas i överskådliga ekonomiska tabeller eller förvaltningsmässiga planer. En grundläggande aspekt som måste beaktas är först och främst vilken roll kyrkorummet har som traditionsbärare i människors liv idag. Denna fråga kan ses som särskilt angelägen i en tid när den kyrkliga närvaron i människors liv inte längre har någon självklar kulturell bas och då kunskapen om den kristna tron innehåll gradvis sjunker. Dessa båda aspekter är nära förbundna med i vilken utsträckning de existentiella frågorna idag får utrymme i våra liv samt vilka kulturhistoriska värden vi tillskriver kyrkobyggnaden och dess inventarier. Även om gudstjänstdeltagandet är stadigt sjunkande verkar ingalunda intresset för de existentiella eller religiösa frågorna minska nämnvärt mot tidigare. Tvärtom växer olika former av religiösa eller andliga rum fram runt om oss. Det kan röra sig om rum för andakt och stillhet placerade mitt i vår vardag – på ett sjukhus eller i ett köpcentrum. Det kan också röra sig om andliga rum i form av spa eller meditationscenter,

men det kan även röra sig om nyreligiösa samfund som etablerar sig tack vare migration. Detta visar att vi kanaliserar vårt behov av andlighet på olika sätt.

(5.1.7 sid 37-38 Konsekvenser av övertalighet och urbruktagande)

I skrivningen påpekas den växande flora av trosutövning som finns och vars utövare har samma rättigheter till sin tro och dess utövande som Svenska kyrkans medlemmar och besökare. SST ställer sig frågande till hur denna remiss och dess förslag endast kan få verka för, samt beröra, trosutövande i Sverige vars fastigheter tillhör Svenska kyrkan?

Redan 1997 yttrade sig Nämnden för Statligt Stöd till Trossamfunds företrädare, *Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund inom Sveriges frikyrkoråd* angående detta. I remissyttrandet över *SOU 1997:43 Staten och Trossamfunden*, för snart tjugo år sedan, skrevs:

Vi anser att om förslaget ändå genomförs det, måste utformas så att kulturhistoriskt värdefulla gudstjänstlokaler, oberoende av vem som är ägare, skall kunna erhålla stöd.

samt

Vi föreslår att detta ansvar i princip skall omfatta gudstjänstlokaler tillhöriga samtliga i landet verksamma trossamfund, kristna och icke kristna, och att möjlighet bör öppnas för alla samfund att ansöka om ekonomiskt stöd för vård och underhåll av gudstjänstlokaler av särskilt kulturhistoriskt värde.

Det är oroande att notera att synen på fastighet av kulturhistoriskt värde fortfarande endast har en förankring i fastighetsvärdering och inte i kulturhistorisk värdering.

Begreppsinnebörd

Redan 1997 efterfrågades en definition av innebörden av begreppet "särskilt kulturhistoriskt värde". I den nu föreliggande remissen brukas begreppet "kyrkliga kulturminnen" på samma, otydliga och odefinierade sätt.

Man måste ställa sig frågan, är fastighet av kulturhistoriskt värde eller som nu, kyrkligt kulturminne, endast historiskt och av värde om fastigheterna tillhör, eller i viss mån endast har tillhört, Svenska kyrkan? Får Lagen om kulturmiljö skrivas och tillämpas partiskt och utan jämlik bedömning vad gäller andra trossamfunds lokaler? Samma sak tycks gälla kyrkligt övertaliga kyrkobyggnader. Även dessa analyseras som havandes kulturvärde, men endast om de tidigare ägts av Svenska kyrkan.

Kulturhistorisk relevans - eller trossamfundssegration?

På sid 41 noteras att:

Riksantikvarieämbetet har under de senaste åren arbetat med att ta fram en plattform - ett grundläggande förhållningssätt för arbete med att definiera, värdera, prioritera och utveckla kulturarvet - där kulturhistoriskt värde definieras på följande vis: Kulturhistoriskt värde avser de möjligheter materiella och immateriella företeelser kan ge vad gäller att inhämta och förmedla kunskaper om och förståelse av olika skeenden och sammanhang - samt därigenom människors livsvillkor i skilda tider, inklusive de förhållanden som råder idag.

På samma sida kopplas frågan om relevans av året 1939 till skyddet:

Uttalandet ger delvis stöd till de som anser att det generella skyddet borde avskaffas till förmån för ett urval av objekt skyddade utifrån en kulturhistorisk värdering. En åsikt som finns hos företrädare från såväl kultur- miljövärden som Svenska kyrkan.

SST vill här igen lyfta relevansen av remissens utformning som segregering i ljuset av alla de trossamfund som vårdar och värnar om fastigheter som omfattas av alla de punkter som Svenska kyrkans lokaler omfattas av, på alla plan, utom att de inte ägs av Svenska kyrkan. Frågan kan ställas huruvida denna skrivning kan anses gälla fastigheter med kulturhistorisk relevans eller huruvida det endast är ett sätt att finna extra finansiering för fastigheter endast tillhörande ett trossamfund?

Behovsanalys

Vidare behandlar texten den konsekvens Svenska kyrkan lider av på grund av ett sjunkande medlemsantal. Aspekten av behov av ekonomiskt stöd för fastigheter tillhörandes andra trossamfund beaktas inte ens, för att inte tala om behovsanalyseras. Man nämner den inskränkning av ersättning till Svenska kyrkan för nyttjandet av skyddet av de kulturhistoriska värdena. SST ställer frågan, är värdet relaterat till fastighetens kulturminnesvikt eller är begreppet en omskrivning synonymt med ett extra stöd endast till Svenska kyrkan? Att inte respektera och beakta alla de andra kulturminnesfastigheter som t.ex. ett antal ortodoxa- och katolska kyrkor, likväl judiska synagogor, och deras behov vad gäller ekonomiskt stöd är att särbehandla endast ett trossamfund. Vissa av dessa trossamfund har ett ökande medlemskap, andra inte. Kommer regeringen då att låta behovspröva även fastigheter bland de andra trossamfund som har en nedgång av medlemsantalet?

Stockholm 2016-03-07

Åke Göransson
Generalsekreterare
SST